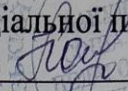

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

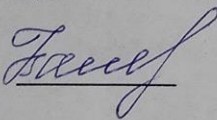
Декан факультету
соціальної педагогіки та психології
 О. В. Пономаренко
(підпис) (ініціали та прізвище)
« » 2024 р.

ТЕХНОЛОГІЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки бакалаврів
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності «Спеціальна освіта»
спеціалізації 016.01 Логопедія
освітньо-професійна програма «Логопедія»

Укладач: Мацкевич Ю. Р., к. пед. н., доцент кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної
педагогіки та спеціальної освіти

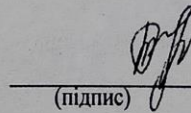
Протокол № 8 від «23» січня 2024 р.
Завідувач кафедри соціальної
педагогіки та спеціальної освіти

Н. В. Заверико

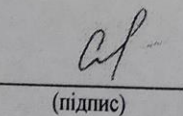
Ухвалено науково-методичною радою
факультету СПП

Протокол № 6 від «24» січня 2024 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціальної педагогіки та
психології

Т. В. Турбар
(ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньої програми

Т. Г. Соловйова
(ініціали, прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл професійної підготовки спеціальності	
Спеціальність 016 Спеціальна освіта	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
Спеціалізація 016.01 Логопедія		4 -й	4 -й
Освітньо-професійна програма Логопедія		Лекції	
	14 год.	4 год.	
	Змістових модулів – 4	Практичні	
Рівень вищої освіти: бакалаврський		28 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		54 год.	82 год.
	Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Технології спеціальної та інклюзивної освіти» є засвоєння теоретичних знань та вироблення практичних навичок, необхідних для розв'язання різнопланових корекційно-розвивальних завдань навчально-виховного процесу.

Основними **завданнями** дисципліни «Технології спеціальної та інклюзивної освіти» є:

- визначення основних структурних компонентів та методологічних основ педагогічних технологій корекційної роботи з дітьми із обмеженими психофізичними можливостями;
- ознайомлення з класифікацією сучасних педагогічних технологій, їх основними ознаками, якостями;
- вироблення навичок організації освітнього процесу за допомогою педагогічних технологій;
- ознайомлення з методиками вивчення та впровадження передових педагогічних технологій у корекційний освітній процес.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p>Результати навчання:</p> <p>РН2 Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.</p> <p>РН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.</p> <p>РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями мовленнєвого розвитку.</p> <p>РН13. Володіти методиками сприяння соціальної адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.</p> <p>РН21. Працювати в команді, здійснювати комплексний корекційнопедагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку в різних типах закладів</p> <p>Компетентності:</p> <p>ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями мовленнєвого розвитку.</p> <p>СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з порушеннями мовленнєвого розвитку, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.</p> <p>СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.</p>	<p>Методи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - лекційні методи (лекція-пояснення, лекція-дискусія, лекція-презентація, тощо); - діалогічні методи (інтерактивні заняття, інтелектуальні розминки, заняття з елементами тренінгу, дискусії та ін.); - проблемно-пошукові методи (аналіз ситуацій, метод проєктів, обговорення, пошук); - дослідницькі методи (проведення досліджень теоретичного та емпіричного характеру); <p>Контрольні заходи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тестування; - усні та письмові опитування; - перевірка письмових робіт студентів (есе, довідки, порівняльні характеристики, реферати, тощо); - перевірка доповідей/презентацій, що розкривають певні питання; - перевірка творчих робіт.

Міждисциплінарні зв'язки.

Проблематика курсу «Технології спеціальної та інклюзивної освіти» пов'язана з курсами «Спеціальна педагогіка», «Основи інформаційних і комунікаційних технологій в педагогіці», «Загальна педагогіка», «Логопсихологія», «Логопедичні технології».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи технологій спеціальної освіти

Поняття «технології» в історії освіти. Педагогічні технології як навчальна дисципліна. Сутність та основні ознаки педагогічної технології. Структура освітніх технологій. Історія становлення педагогічних технологій. Поняття «технологія», «технологія освіти», «педагогічна технологія», види технологій, суттєві особливості педагогічної технології, етапи її становлення та ознаки, суттєві особливості та якості сучасних педагогічних технологій.

Типологія освітніх технологій. Практичні аспекти інноваційних педагогічних технологій. Інноваційний підхід як передумова технологізації освіти. Гуманістична спрямованість освітніх інновацій. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності. Індивідуальність корекційного педагога і педагогічні технології.

Змістовий модуль 2

Технології навчання

Загальнопедагогічні технології у спеціальній освіті. Технології розвивального навчання. Технологія організування групової діяльності. Проектна технологія. Технології індивідуалізації освітнього процесу. Технологія рівневої диференціації. Технології спільного викладання. Технології подолання навчальних і поведінкових труднощів. Технології оцінювання результатів інклюзивного навчання. Технології організації освітнього простору. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища. Технології адаптації освітнього середовища.

Інтерактив як спеціальна форма пізнавальної діяльності. Навчальна «піраміда». Інтерактивні технології навчання. Технологія розвивального навчання. Ігрові технології навчання. MultiMedia-технології. Технологія зовнішнього стандартизованого тестування. Технологія дистанційного навчання.

Технології інклюзивної освіти. Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи. Технологія навчання в інклюзивному освітньому середовищі. Технології індивідуалізації освітнього процесу. Технології спільного викладання. Технології подолання навчальних і поведінкових труднощів. Технології оцінювання результатів інклюзивного навчання. Технології організації освітнього простору. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища. Загальні рекомендації щодо навчання і розвитку дітей з ООП (діти з порушеннями зору; діти з синдромом дефіциту уваги та гіперактивності/ СДУГ; діти з порушеннями слуху; діти з порушеннями мовлення; діти із порушеннями опорно-рухового апарату; діти з порушеннями інтелектуального розвитку; діти з розладами аутистичного спектра/РАС; діти із затримкою психічного розвитку/ЗПР).

Допоміжні технології у спеціальній освіті. Поняття «допоміжних технологій» у спеціальній та інклюзивній освіті. Области застосування допоміжних технологій для осіб з особливими освітніми потребами. Основні класифікації допоміжних технологій. Технічні, соціальні та психологічні питання застосування допоміжних технологій. Допоміжні технології для учнів з різними нозологіями. Допоміжні

технології навчання читання, письма.

Змістовий модуль 3

Предметні та галузеві педагогічні технології у спеціальній освіті

Здоров'язбережувальні освітні технології. Актуальність здоров'язбережувальних технологій у спеціальній освіті. Здоров'язбережувальні освітні технології: мета, функції та їх класифікація. Основні компоненти здоров'язбережувальних технологій (аксіологічний, гносеологічний, здоров'язбережувальний, екологічний, фізкультурно-оздоровчий). Аналіз сучасних педагогічних технологій з точки зору здоров'язбереження всіх учасників навчального процесу. Організація безпечних і комфортних умов перебування вихованців у навчальному закладі. Запобігання стресів і перевантажень. Здоров'язбережувальна організація уроку. Організація навчання у формі педагогічних майстерень. Технологія формування сприятливого психологічного клімату. Технологія діагностики освітніх результатів. Технології запобігання й подолання конфліктів.

Технологія вільного виховання М. Монтесорі. Концептуальні основи технології М. Монтесорі. Виховання в системі М. Монтесорі. Технологія роботи з дидактичними Монтесорі-матеріалами. Українська модель Монтесорі-школи. Вальдорфська педагогіка. Основи антропософії Р. Штайнера. Організування навчального процесу у вальдорфських закладах. «Йена-план». Загальні засади технології П. Петерсена. Зміст технології «Йена-план».

Авторські педагогічні технології у спеціальній освіті. Педагогіка Г.С. Сковороди, К. Д. Ушинського. Ноосферна освіта В. І. Вернадського. Педагогіка А. С. Макаренка. Педагогіка В.О. Сухомлинського. «Школа над Россю» О. А. Захаренка. Продуктивна педагогіка І. Г. Ткаченка. Педагогіка гуманізму В.Ф. Шаталова. Школа розвитку ключових природних компетентностей М. П. Гузика. Технологія оптимізації навчального процесу Ю. К. Бабанського. Школа-парк М. О. Балабана. Технологія імовірнісної освіти О. М. Лобка. Технологія навчальної діяльності в парах А. Г. Рівіна.

Змістовий модуль 4.

Локальні педагогічні технології у спеціальній освіті

Технологія раннього навчання Г. Домана. Концептуальні засади технології раннього навчання Г. Домана. Технологія навчання математики. Технологія навчання читання. Технологія формування енциклопедичних знань. Технологія раннього та інтенсивного навчання грамоті М. Зайцева. «Школа для життя, через життя» Ж.-О. Декролі. Реформаторська педагогіка Ж.-О. Декролі. Особливості технології «Школа для життя, через життя». «Школа успіху і радості» С. Френе. Загальні засади технології С. Френе. Особливості технології «Школа успіху і радості». Технологія розвитку творчої особистості Г. Альтшуллера. «Школа діалогу культур» В. Біблера. Загальні засади технології В. Біблера. Принципи та особливості технології «Школа діалогу культур».

Інноваційні технології у спеціальній освіті. Інноваційний підхід як передумова технологізації освіти. Типологія педагогічних інновацій. Технології арт-терапії у роботі з дітьми з особливими потребами (ізотерапія, казкотерапія, сміхотерапія, музикотерапія, лялькотерапія, терапія піском та ін.). Використання методу Су-Джок та Лего-технологій у роботі з дітьми з особливими потребами. Технології розвитку лексики зв'язного мовлення (сінквейн, мнемотехніка, сторітеллінг).

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Практичні заняття, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	10/2	6	2	4	-	5	13	10	5	15
2	15	10/2	2	2	8	-	5	13	10	5	15
3	15	12/2	4	-	8	2	3	13	5	10	15
4	15	10/2	2	-	8	2	5	13	5	10	15
Усього за змістові модулі	60	42/10	14	4	28	4	18	52	30	30	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30						30	30			40
Загалом	90		42/8				48	82	100		

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Тема 1. Педагогічні технології як навчальна дисципліна Тема 2. Сутність та основні ознаки педагогічної технології Тема 3. Типологія освітніх технологій	6	4
2	Тема 4. Загальнопедагогічні технології у спеціальній освіті.	2	2
3	Тема 5. Здоров'язбережувальні освітні технології. Тема 6. Авторські педагогічні технології у спеціальній освіті.	4	
4	Тема 7. Іноваційні технології у спеціальній освіті	2	
Разом		14	6

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Тема 1. Освітні технології як інструмент удосконалення і розвитку освітнього процесу Тема 2. Технології виховання.	4	
2	Тема 3. Педагогічні технології розвитку мислення дітей. Тема 4. Інтерактивні технології у спеціальній освіті. Тема 5. Технології інклюзивної освіти.	8	

	Тема 6. «Допоміжні технології» у спеціальній та інклюзивній освіті		
3	Тема 7. Здоров'язбережувальні освітні технології. Тема 8. Технології вільного розвитку дитини (М. Монтессорі, Р. Штайнер. П. Петерсен). Тема 9. Авторські педагогічні технології у спеціальній освіті.	8	2
4	Тема 10. Технологія раннього навчання Г. Домана та М. Зайцева. Тема 11. Технології навчання Ж.-О. Декролі та С. Френе. Тема 12. Технологія «Школа діалогу культур» В. Біблера та технологія М. Єфіменка «Театр фізичного виховання». Тема 13. Іноваційні технології у спеціальній освіті.	8	2
Разом		28	4

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1. Теоретичні основи технологій спеціальної освіти	Теоретичне завдання – усне опитування / обговорення / дискусія, підсумкове тестування	Питання для підготовки: за навчальним матеріалом ЗМ 1 (розділ 3 цієї програми)	Максимальна кількість балів за усне опитування нараховується за такими критеріями: - активність під час опитування (1 б.); - надання повних, ґрунтовних відповідей (2 б.); - творчий підхід у пошуку та наданні відповідей (2 б.). Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 бали.	10
	Практичне завдання – написання есе за темою: «Історія становлення педагогічних технологій»	Вимоги до виконання та оформлення: авторський текст обсягом до 4-5 тис. знаків з пробілами. Текст виконаного завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle. Обов'язково – посилання на використані джерела. https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12641	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (1 б.); - повнота розкриття теми (2 б.); - дотримання логіки викладу матеріалу (1 б.); - творчий підхід до розкриття теми(1 б.).	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів				15
2. Технології навчання	Теоретичне завдання – усне опитування / обговорення / дискусія, підсумкове	Питання для підготовки: за навчальним матеріалом ЗМ 2 (розділ 3 цієї програми)	Максимальна кількість балів за усне опитування нараховується за такими критеріями: - активність під час опитування (1 б.); - надання повних, ґрунтовних відповідей (2 б.);	10

	тестування		- творчий підхід у пошуку та наданні відповідей (2 б.). Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 бали.	
	Практичне завдання – розкрити сутність однієї з технологій навчання (на вибір)	Вимоги до виконання та оформлення: Підготувати доповідь та презентацію. Обсяг - до 6 тис слів., презентація – до 12 слайдів. Текст виконаного завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle. Обов’язково – посилання на використані джерела. https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12641	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (1 б.); - повнота розкриття теми (2 б.); - дотримання логіки викладу матеріалу (1 б.); - творчий підхід до розкриття теми(1 б.).	5
Усього за ЗМ 2 контр. заходів				15
3. Предметні та галузеві педагогічні технології у спеціальній освіті	Теоретичне завдання – усне опитування / обговорення / дискусія, підсумкове тестування	Питання для підготовки: за навчальним матеріалом ЗМ 3 (розділ 3 цієї програми)	Максимальна кількість балів за усне опитування нараховується за такими критеріями: - активність під час опитування (1 б.); - надання повних, ґрунтовних відповідей (2 б.); - творчий підхід у пошуку та наданні відповідей (2 б.). Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 бали.	10
	Практичне завдання – розкрити сутність однієї зі здоров’язберезувальних технологій,	Вимоги до виконання та оформлення: Підготувати доповідь та презентацію. Обсяг - до 6 тис. слів., презентація – до 12 слайдів. Текст виконаного завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle . Обов’язково – посилання на використані джерела. https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12641	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (1 б.); - повнота розкриття теми (1 б.); - дотримання логіки викладу матеріалу (1 б.); - творчий підхід до розкриття теми (2 б.).	5

	технології вільного розвитку дитини або авторських технологій (на вибір)			
Усього за ЗМ 3 контр. заходів				15
4. Локальні педагогічні технології у спеціальній освіті	Теоретичне завдання – усне опитування / обговорення / дискусія, підсумкове тестування	Питання для підготовки: за навчальним матеріалом ЗМ 3 (розділ 3 цієї програми)	Максимальна кількість балів за усне опитування нараховується за такими критеріями: - активність під час опитування (1 б.); - надання повних, ґрунтовних відповідей (2 б.); - творчий підхід у пошуку та наданні відповідей (2 б.). Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 бали.	10
	Практичне завдання – проблемно-орієнтовне реферування	Вимоги до виконання та оформлення: Опрацювати наукові джерела та визначити зв'язок інноваційного підходу та технологізації освіти. Написати реферат (зазначити актуальність обраної теми та короткий аналіз останніх досліджень і публікацій; до 6 тис. слів)	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (1 б.); - розкриття актуальності (1 б.) - науковий стиль написання, дотримання логіки викладу матеріалу (1 б.); - самостійність виконання (1 б.); - дотримання вимог до оформлення + грамотність (1 б.)	5
Усього за ЗМ 4 контр. заходів				15
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання - тестування	Питання для підготовки: за навчальним матеріалом усіх змістових модулів (розділ 3 цієї програми)	Тестування передбачає надання відповідей на 40 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 бали.	20
	Практичне завдання – аналіз педагогічної ситуації та обґрунтування технології спеціальної освіти	Практичне завдання виконується під час проведення екзамену. Час виконання – 50 хв. Ситуації зазначено в екзаменаційних білетах. Передбачається аналіз педагогічної ситуації та обґрунтування технології спеціальної освіти, яка сприятиме вирішенню проблеми, зазначеної у ситуації.	Макс. кількість балів нараховується за виконання таких частин роботи: визначення проблеми – 3 б.; зазначення шляхів вирішення – 4 б.; характеристика категорії дітей – 3 б.; обґрунтування доцільності технологій – 5 б.; характеристика конкретної технології – 5 б.	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Педагогічні технології інклюзивного навчання. Харків : Ранок, 2018. 160 с.
2. Інноваційні освітні технології : навчально-методичний посібник / упорядник Л.М. Прокопів. Івано-Франківськ : [б.в.], 2020. 172 с.
3. Інноваційні технології навчання: Навч. посібн. для студ.вищих технічних навчальних закладів / [кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х. Ш.; наук. ред. Арістова А. В.; упорядн. словника Волобуєва С. В.]. Київ : НТУ, 2017. 172 с.
4. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / за заг. редакцією Г. Л. Єфремової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 444 с.
5. Інноваційні технології в освітньому процесі / І. В. Хом'юк, В. А. Петрук, О. А. Голюк, В.В.Хом'юк. Вінниця : ВНТУ, 2020. 88 с.

Додаткова:

1. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ : Центр учб. літ., 2018. 240 с.
2. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академія, 2015. 304 с.
3. Інноваційні педагогічні технології: посібник / за ред. О. І. Огієнко; Авт. кол.: О. І. Огієнко, Т. Г. Калюжна, Ю. С. Красильник, Л. О. Мільто, Ю. Л. Радченко, К. В. Годлевська, Ю. М. Кобюк. Київ : [б.в.], 2015. 314 с.
4. Інформаційні технології в освіті : монографія / Б. П. Бочаров, М. Ю. Воєводіна. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 197 с.
5. Кучерявий О. Г. Педагогіка : особистісно-розвивальні аспекти : навч. посіб. для ВНЗ. Київ : Слово, 2014. 440 с.
6. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна практика: технології навчання. Київ : Літера ЛТД, 2019. 160 с.
7. Коновалова М. В., Куликова Ю. О., Семиволос Е. П. Педагогічні технології : інструментарій, механізми, технологічна карта. Харків : Основа, 2016. 96 с.
8. Литвинов А. С. Педагогічний провайдинг інновацій в освіті : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2018. 265 с.
9. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології : навчальний посібник. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2016 583 с.
10. Мігунова І. А. Інформаційно-комунікаційні технології в школі. *Завуч. Усе для роботи.* 2015. № 1–2. С. 5–6.
11. Пихтіна Н. П. Основи педагогічної техніки : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератур, 2022. 316 с.
12. Пономаревський С. Навчально-виховні технології в закордонних українських школах. *Естетика і етика педагогічної дії.* 2016. Вип. 13. С. 183–198.
13. Постоян Т. Г. Освітні технології : навч. посіб. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович, 2014. 202 с.
14. Прокопів Л. Інноваційні технології навчання і виховання у ВНЗ: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Плай, 2017 166 с.

15. Чепіль М. М., Дудник Н. З. Педагогічні технології : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Академвидав, 2012. 224 с
16. Шестобуз О. С. Сучасні інформаційні технології : навч.-метод. посіб. Чернівці : ЧНУ, 2015. 212 с.
17. Янкович О., Беднарек Ю., Анджеєвська А. Освітні технології сучасних навчальних закладів : навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. 212 с.
18. Янкович О. І., Кузьма І. І. Освітні технології у початковій школі : навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2018. 266 с.
19. Jensen-Ryan D., Murren C. J., Rutter M. T., Thompson J. J. Advancing Science while Training Undergraduates : Recommendations from a Collaborative Psychology Research Network. Cbe-Life Sciences Education. 2020. Dec. T. 19, № 4. С. 9-16.
20. Varga Z., Poto Z., Czopf L., Fuzesi Z. Do we need special pedagogy in medical schools? Attitudes of teachers and students in Hungary : a cross-sectional study. BMC Medical Education. 2020. Dec. T. 20, № 1. С. 10-18.

Інформаційні джерела:

1. Аніщенко О. В., Яковець Н. І. Сучасні педагогічні технології: курс лекцій : навч. посібник / за заг. ред. Н. І. Яковець. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 199 с.
URL: <https://lib.iitta.gov.ua/26574/1/Anishchenko%20O.%20Modern%20educational%20technology.pdf>
2. Брусенцева О. А. Впровадження інноваційних педагогічних технологій як складова розвитку вищої освіти в сучасних умовах. URL: <http://tme.umo.edu.ua/docs/4/10bruemt.pdf>
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підруч. для студ. вищ. навч. закл. URL: <http://eltutor.at.ua/Podskazki/Dychkivska.pdf>
4. Євтімович Н. А. Портфоліо як засіб оцінювання особистих досягнень учнів. URL: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code4E5C030C3CF87/list-211469C1327>
5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків : Ранок, 2019. 304 с. URL: <http://interactive.ranok.com.ua/upload/file/%D0%98%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D1%8F/Navch%20ditei%20z%20osobl%20osvitnimy%20potrebamy%20v%20inkl%20seredovishchi%20>
6. Крошка С. А. Сучасні педагогічні технології в навчально-виховному процесі сучасних закладів освіти України. Збірник матеріалів регіональної міжвузівської науковопрактичної конференції: Артемівськ, 2010. С. 165-168. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/847>
7. Пехота О. М. Освітні технології : навчал.метод. посібник. Київ : А.С.К., 2001. 256 с. URL: http://yupok.at.ua/index/osvitni_tekhnologiji/0-6
8. Інноваційні технології навчання : навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів URL:

- <https://ukreligieznavstvo.wordpress.com/2019/01/18/itn/>
9. Інтерактивні технології в особистісно зорієнтованій освіті. URL: <http://osvita.ua/school/technol/982/>
 10. Організація парної та групової роботи на уроках у початковій школі. URL: <http://osvita.ua/school/technol/6630/>
 11. Проектування інноваційних педагогічних технологій. URL: <http://studentam.net.ua/content/view/7692/97/>
 12. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. URL: <http://www.dnpb.gov.ua>
 13. Єдине освітнє інформаційне вікно України. URL: <http://www.osvita.com>.
 14. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
 15. Освіта України. URL: <http://osvita-ukrainy.com.ua>
 16. Освітній портал «Освіта UA». URL: <http://osvita.ua>
 17. Освітній портал «Педагогічна преса». URL: <http://pedpresa.ua/185635-osvityan-zaproshuyut-na-vseukrayinskyj-naukovo-praktychnyj-seminar-web-stem-shkola-2017.html>
 18. «Освіторія» – онлайн-медіа про освіту та виховання дітей в Україні. URL: <https://osvitoria.media/>